

УКРАЇНСЬКА АСОЦІАЦІЯ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

СУЧАСНІ ВИКЛИКИ МІЖНАРОДНОМУ ПОРЯДКУ

**ПЕРЕДУМОВИ ПОЯВИ ТА МЕХАНІЗМИ
ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНИМ
І ТЕРОРИСТИЧНИМ ЗАГРОЗАМ**

Монографія

Київ-Одеса
Фенікс
2022

Рекомендовано до друку вченою радою НН «Інститут міжнародних відносин Київського університету імені Тараса Шевченка» (протокол № 18 від 18.11. 2021 р.)

Рецензенти:

Баранов Олександр Андрійович, доктор юридичних наук, професор, керівник Науково-дослідного центру цифрових трансформацій і права Науково-дослідного інституту інформатики і права Національної академії правових наук України;
Тимченко Леонід Дмитрович, доктор юридичних наук, професор, головний науковий співробітник відділу дослідження міжнародної податкової конкуренції Науково-дослідного інституту фінансової політики Національного університету державної фінансової служби України.

Ф 49 **Сучасні виклики міжнародному порядку: передумови появи та механізми протидії інформаційним і терористичним загрозам** : монографія / авт. кол. [С. І. Авраменко, Н. М. Варенья, І. М. Рижов та ін.] ; за ред. Н. М. Варенья ; УАМП. – Київ : Фенікс. – Одеса, 2022. – 302 с. (Серія монографій: Сучасні виклики міжнародному порядку. – Гол. редактор серії О. В. Буткевич).

ISBN 978-966-928-813-4

В монографії висвітлюється проблематика забезпечення безпеки соціальних систем, що для світової спільноти залишається найважливішим стратегічним завданням. З огляду на гібридні виклики міжнародному порядку, автори намагалися виокремити базові концепти передумов кризових станів соціального характеру, зокрема з позицій інформаційної складової загроз національній безпеці, протидії тероризму в умовах глобального інформаційного протистояння, створення умов, що гарантують стабільність і сталий поступальний розвиток процесів життєдіяльності соціумів, гарантуючи успішне просування обраним шляхом.

Призначена для студентів, курсантів, слухачів вищих закладів освіти, науковців, фахівців суб'єктів боротьби з тероризмом, правоохоронних та інших органів державної влади, а також усім, хто цікавиться порушеною проблематикою.

УДК : 343.341:323.28(477)

ISBN 978-966-928-813-4

© С. І. Авраменко, Н. М. Варенья,
І. М. Рижов та ін., 2022
© УАМП, 2022

Авторський колектив

С. І. Авраменко, науковий консультант Української асоціації міжнародного права – Розділ III (підрозділи 3.1.-3.3.), Розділ IV;

Н. О. Артюхова, доктор юридичних наук, Національна академія Служби безпеки України – Розділ IV;

Н. М. Варенья, кандидат юридичних наук, науковий консультант Української асоціації міжнародного права – Розділ III (підрозділи 3.1., 3.4., 3.5.), Розділ IV;

О. М. Головки, кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри інтелектуальної власності та приватного права Національного технічного університету «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», старший науковий співробітник Державної наукової установи «Інститут інформації, безпеки і права Національної академії правових наук України» – Розділ I (підрозділи 1.2.-1.4.);

Р. М. Зінченко, кандидат юридичних наук, Національна академія Служби безпеки України – підрозділ 1.5.;

І. В. Іваненко, кандидат педагогічних наук, Національна академія Служби безпеки України – Розділ IV;

А. І. Маруцак, доктор юридичних наук, професор, лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, Міжнародна академія інформації – підрозділ 3.6.;

А. В. Пазюк, доктор юридичних наук, професор кафедри міжнародного права НН Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка – Передмова;

І. М. Рижов, доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, віцепрезидент Академії безпеки відкритого суспільства (AOSS) – Розділ II;

Н. А. Савінова, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Інституту інформації, безпеки і права НАПрН України, декан факультету морського права і менеджменту Національного університету «Одеська Морська академія» – Розділ I (підрозділи 1.2.-1.4.);

М. Б. Селіна, кандидат юридичних наук, Національна академія Служби безпеки України – підрозділ 1.1.

Зміст

ПЕРЕДМОВА	8
РОЗДІЛ І. ГЕОПОЛІТИЧНИЙ ВИМІР ІНФОРМАЦІНОЇ ВІЙНИ.	18
1.1. ІСТОРІЯ ЗАРОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНИХ ВОЄН	18
1.2. ЦІННОСТІ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА ЯК ОБ'ЄКТИ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ	34
1.3. ІНФОРМАЦІЙНА ВІКТИМІЗАЦІЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА ДЛЯ НОВІТНІХ СУСПІЛЬНО-НЕБЕЗПЕЧНИХ ДІЯНЬ: ПОСЯГАННЯ НА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ У ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	49
1.4. ІНФОРМАЦІЙНА ВІКТИМІЗАЦІЯ ЯК ПЕРЕДУМОВА НОВІТНІХ ПРАВOPOPУШЕНЬ. ПОСЯГАННЯ НА СВІДОМІСТЬ ЛЮДИНИ У ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	64
1.5. ЗАГРОЗИ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ ПІД ЧАС ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	73
РОЗДІЛ ІІ. ТЕРОРИСТИЧНА СКЛАДОВА ГІБРИДНИХ ВИКЛИКІВ: ІНФОРМАЦІЙНА СУТНІСТЬ ТА СТРАТЕГІЇ ПРОТИДІЇ	98
2.1. ТЕРОРИЗМ ЯК СИСТЕМОУТВОРЮЮЧИЙ ЕЛЕМЕНТ ГІБРИДНИХ ЗАГРОЗ	100
2.2. СОЦІАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В ЕВОЛЮЦІЇ СОЦІАЛЬНИХ СИСТЕМ	114
2.3. СТРАТЕГІЇ УРЕГУЛЮВАННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ СОЦІАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ ТА ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОТИСТОЯННЯ	127
2.4. СОЦІАЛЬНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В КОНЦЕПТАХ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ПО ЗАПОБІГАННЮ КРИЗОВИХ ЯВИЩ СОЦІАЛЬНОГО ХАРАКТЕРУ (ГІБРИДНИХ ВИКЛИКІВ) ТА ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ	140
2.5. КОМПОЗИТНА СТРАТЕГІЯ ПРОТИДІЇ МЕРЕЖЕВИМ ТА ГІБРИДНИМ ВИКЛИКАМ СУЧАСНОГО ТЕРОРИЗМУ	154
2.6. СТРАТЕГІЧНЕ ПЛАНУВАННЯ ТА КОНТРОЛЬ ЗА ДІЯЛЬНІСТЮ ДЕРЖАВНОЇ СИСТЕМИ БОРОТЬБИ З ТЕРОРИЗМОМ ЯК ЕЛЕМЕНТИ ПОЛІТИКИ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ	158
2.7. СУЧАСНІ ТА ПЕРСПЕКТИВНІ СТРАТЕГІЇ ПРОФІЛАКТИКИ ТЕРОРИЗМУ	168

РОЗДІЛ ІІІ. ПРОТИДІЯ ГІБРИДНИМ ВИКЛИКАМ В ІНФОРМАЦІЙНІЙ СФЕРІ	175
3.1. ОЦІНКА РИЗИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ	176
3.2. НОВА КОНЦЕПЦІЯ ЄВРОСОЮЗУ З ПРОТИДІЇ ТЕРОРИЗМУ 2020. . . .	178
3.3. ПРАВОВІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНІ ЗАХОДИ ІНШИХ КРАЇН ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ	181
3.4. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ БЕЗПЕКИ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ ПРОСТОРІ.	185
3.5. КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ ЯК ЗАГРОЗА НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ	193
3.6. ІНФОРМАЦІЙНО-ПРАВОВІ МЕТОДИ ПРОТИДІЇ КІБЕРЗАГРОЗАМ ТА ДЕЗІНФОРМАЦІЇ	205
РОЗДІЛ ІV. ІНФОРМАЦІЙНА БЕЗПЕКА ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА	224
4.1. ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОЇ БЕЗПЕКИ: ПРОБЛЕМАТИКА ТА ПЕРСПЕКТИВИ УДОСКОНАЛЕННЯ	224
4.2. МЕНЕДЖМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ.	242
4.3. ПРОБЛЕМАТИКА ЗАПОБІГАННЯ ШТУЧНИМ СПРОБАМ ЗОВНІШНЬОГО ВПЛИВУ НА ВЛАДУ ТА СУСПІЛЬСТВО	259
4.4. ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СФЕРІ ПРОТИДІЇ ІНФОРМАЦІЙНИМ ВПЛИВАМ ЗА РАХУНОК ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ	262
4.5. БЕЗПЕКОВА КОМПЕТЕНТНІСТЬ У СВІТОГЛЯДНО-ОСВІТНІХ РАКУРСАХ СУЧАСНОСТІ.	271
СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ	282
SUMMARY	290